

Gaçan gutular... / satiriki hekaýa

Category: Filosofiýa, Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Gaçan gutular... / satiriki hekaýa GAÇAN GUTULAR...

Içim eljuk diýip duransoň täze açylan naharhana sowuldym. Dogrusy, bu ýerik meniň birinji gezek gelşimdi. «Garny doka bela ýok» bolsa, onda ol meniň golaýyma-da gelmeli däl. Iýdim iýip bilenimi. Göjek ýaljak garnymy sypap turmakçy boldum.

– Näme, sen gap-gaçlaryňy Puşkin ýygnar öýdýäňmi? – diýip, egni ak ýektaýly gelin ýeňimden çekdi.

Men ötünç sorap, boşan tarelkalarymy ýygnaşdyrdym-da, eltip aýlanyp duran gaýyş çekiniň üstünde goýdum. Daş çykyp sagadyma seretdim, entek wagt bar. Has dogrusy, okuwyň başlanmagyna ýene-de ýarym sagat galypdyr. Pyýada gitsemem arkaýyn ýetişýän. Ýöräp ugranymam şoldy welin, güpbe bir zat ýadyma düşdi. Görsem elim boş, hany meniň depderlerim? Yzyma dolandym. Baryp ýaňky oturan ýerime seretdim. Hiç zat ýok. Görseňizläň bu bolýan zatlary. Konspektlerim şol gap-gaçlar bilen bile aýlanyp duran çekiniň üstüne ataýan bolsam nätjek. Nobatçy aýaldan haraý gözläp onuň ýanyna bardym.

– Bagyşlaň, men ýaňy, ho, nemedip duran çekiň...

– Başymy agyrtma, jigi. O çekini men aýlamok, oňa jogabam beremok.

Ölümiň öýünde oňa ýagdaýy düşündirdim. Özelenip okuwdan gijä galýandygymy aýtdym. Ol ahyry yryldy. Meni yzyna tirkäp bir jaý bardy. Kabinetiniň eýesi bilen tanyşdyrды. Dogrusyny dogry aýtjak, ony görenimden depe saçym düýrükdi, bir hili hopukdym. Eý aman, beýle-de bir semiz adam bolar oguşýan. Lap edip aýtdygym däl, onuň ini boýuna görä ýasyrak eken. Gaýa ýaly güberilip dur. Her näçe özümi ele aljak bolsamam bolmady. Sesim sandyrap çykdy.

– D-d-daýza jan, ýaňy nemedip, o nemämi...

– Näme sakawlap dursuň, ýa puluňy tölemän jyrjak bolduňmy? –

diýip, ol al-petimden aldy.

Men bolan zatlary bolşy ýaly edip oňa gürrüň berdim. Ol meniň üstüme sorag baryny ýagdyrdy.

– Jemi näçe depder bolmaly, olaryň reňki nähili?

– Iki sanydyr, daşy könelip giden. Özem biriniň reňkä garadyr, beýlekisem goňyr. Ýanynda-da ýukajyk...

– Bu ýerde zadyny galdyrýan özüň ýaly erni suwly kän. Biz ony ýöne şeýle berip bilmeris. Direktoryň adyna düşündiriş ýazyp, ertir pasportyňy alyp gelmeli bolarsyň. Ýogsa-da depderiň çyzklydymy ýa-da kletka?

Ýeser ýerde gaý tutdy öýdýän. Gözümi göge tutup oýlandym. Be, nähili bolanda onum bulara näme derkar ýeri barka? Daşdan ýasalan heýkele çalyň edýän ol aýal meni hasam gyssady.

– Näme bileňokmy?! Puluň güýji bilen girenje gul diýerler saňa. Ýa kakaň nemeräjik ýerde işleýändir. Bizem bu zatlara akyl ýetirýäs, çöregi ýeňsamizden iýemizok. Öz göterip ýören depderiň nähilidigini bileňok, ekzameni nädip tabşyrdyň? Wah, şu ýokary okuw jaýyna kabul edýänleň başlygy özüm dagy bolaýsam bar-a, gözünüzde ot ýakjak-da...

Men elimi-aýagymy ýitirip, öňküdenem beter aljyradym. Boýurganyp ýalbarmaga oturdym.

– Başyňa-gözüňe döneýin, daýza jan ýaşuly. Gaýrat ediň, okuwymdan gijä galýan. Birinji sagadym filosofiýadyr, gaty bet mollum okudýa. Bizden «ýer ilki döräpmi ýa-da adam» diýip özüniň bilmeýän zatlaryny soraýa. Ekzamende o meň işimi görer. Düşünýäňizmi, daýza jan?!

Ol edil soky daşy ýaly sarsman otyrdy. Be, men näme etsemkäm, heý bir yryp bolmazmyka muny. Inçe damarynam tapar ýaly däl, ýogsam tutaýjak welin. Ýene-de höre-köşe edenden gowusy yokmukan öýdýän, gaňryşyna bir gaýtmaýyn.

– Daýza jan ýaşuly, ynanmasaňyz baryň barlap göräýiň. Şo zatlaryň arasynda Allanazarow Begnazaryň «Ýiten onlugam» bolmalydyr. Walla çynym, dogrymy aýdýan.

E-he, bu aýala bir zada boldy. Onuň aýagynyň aşagynda pružin barmykan-aý, edil gop berlen ýaly zöwwe yerinden galdy. Iki elini stola diräp öňe egildi. Gyzyň dişlerini gyjyrdadyp gürledi.

– Kimiň ýitiren onlугy diýdiň? Şo depderleň arasynda kör-köpügem ýok, it uwlaýa. Biz ony eýýäm barladyk. Sen şeýdip bize ogurlyk ýöňkejek bolýaňmy? Töhmetçi diýerler saňa. Ýo-ýok, başartmaz. Pul diýilýän zat depderiň arasyna salynýan däl, ýa jübiňe syganokmy? Onsoňam ony kimiň ýitirendigini bilýän bolsaň, näme üçin puly eýesine bereňok. Hä? Gel-gel, senjagaz dagam bizi soýjak bolýaňmy. Biz näme zikge kakýandyr öýdýäňmi?

Men depderdenem geçdim, beýlekidenem. Şu dawadan sag-aman başymy sypdyrsam oňdum.

– Daýza jan...

– «Daýza jan, daýza jan» diýip ýürege düşdüň, meň seň ýaly töhmetçi ýegenim ýok – diýip, ol meniň sözümü bölledi.

Her zat etmeli welin ýagdaýy düşündirmeli, ähli zadyň bulaşaymagy mümkin.

– Ýeňňe jan, men sizden pul aljak bolamok, dogry düşüniň. O meň ýaňky ýiten onluk diýýänim neme...

– Hä-ä, gorkduňmy? Züwwetdin. Gyssaberseň çybşylda uraýarsyň asyl. Etjek bolýan pyrryldagyň baş barmaz. Kim bilen iş salyşýanyňy bilmek gerek, ýoldaş student. Seň öňüňde oturan sähel ýalbaranda pagyş-para ereýän institutyň mugallymy däl. Entek tozany direktirimiz gelende görersiň. Okaýan ýeriňe hat ýazyp, ryswa ederis. Masgara edip, gazede ýazdyrys, häzirki žurnalistleň gözleýäni şuň ýaly pakt.

O-ho-how! Bulardan gowy zada garaşmaly däl. Men ýuwaşjadan götinjekläp ugradym. Elbetde, niýetim gaçmakda. Onýança бүдүрәп ýykyldym. Stoluň üstünde duran suwly grafin gaýtdy şakyrda, üstüm öl-myžžyk boldy. «Asta gaçan namart» diýenlerini edip eňdim. Ulili bilen uwlap yzyndan gygyran aýalyň sesi бүтін şähre eşidildimikän öýdýän.

– Gaçyp gitjek ýeriň ýokdur. Depderde adyň bar bolsa ýeriň deşigine girseňem taparys!..

Yzomy garaman gaçdym. Ýüregime bir teselli beren zat, ol depderler özümki däl. Dagy näme, konspekt-hat ýazyp, bu adamlar samsykdyr öýdýäňizmi? Okuwa salmany başaran kakam ony gutartmanam başarar. Satiriki hekaýalar